

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

ROČNÍK XVI.

č.4 (181)

Pripravil: IVAN GAJDIČIAR st.

Volám sa MARIÁN KOBOLKA a v Turzovke, rodisku mojich rodičov (otec Štefan *1904 †1954, matka Mária *1905 †1999) žijem od roku 1966. V roku, kedy sa v Turzovke už po piaty raz stretnú Turzovčania a ich potomkovia na svojom Svetovom stretnutí, chcem k tejto udalosti prispieť sériou vlastných spomienok. Nie som rodený Turzovčan, ani rodený Violínčan. Napriek tomu sa cítim jedným aj druhým, pretože je vo mne silné puto k obom miestam, ktoré sú mi rovnako domovom. Vietor osudu ma najskôr zavial na „dolniaky“, do osady Violín, odkiaľ som sa na Kysuce dostal po dvadsiatich rokoch. Na začiatku 20. storočia odišli moji rodičia spolu so susedmi z rodnej obce Turzovka ďaleko na juh. V mojom spomínaní chcem oživiť tému odchodu Kysučanov za lepším životom, vznik, rozvoj, ale i pomalý zánik osady Violín, kde sa moji predkovia takmer pred 100 rokmi usídlili. Priblížiť tieto udalosti nielen súčasnej generácii, ale podeliť sa o informácie s mnohými rodákmi doma na Kysuciach, aj s tými, čo sa ocitli vo svete, keďže táto téma im je čiastočne neznáma, alebo majú o nej len hmlisté informácie.

Môj príbeh začína v čase, keď ešte zúrila 1. svetová vojna a Rakúsko-uhorská monarchia spela k svojmu zániku...

SPOMIENKY NA VIOLÍN (1)

Asi 15 km severozápadne od mesta Komárno grófa hospodárska usadlosť – majer, časť veľkostatku štála Violíného. Gróf Jakub Violín mal dcéru Violu, po výdaji sa menovala Hegeudsová a tá zdedila majer aj s okolitými pozemkami s rozlohou približne 500 katastrálnych jutier (cca 290 ha). V tom čase niesla usadlosť názov **Violín – pusta**. Najbližšia väčšia usadlosť bola vzdialená 3 km a volala sa **Megyercs**, dnes Čalovec, ktorého Violín – pusta bol a dodnes je územnou súčasťou. Majer pozostával z kúrie – obytnej časti, sýpky (skladu obilnín) a niekoľkých hospodárskych budov na ustajnenie dobytky. Majiteľka nerenabilnosť hospodárenia dotovávala úvermi, prenájmom rôznym nájomcom, až ho nakoniec údajne prehrala v kartách. Majer s pozemkami sa po exekúcii dostal do majetku Ludovej banky v Žiline a tá potrebovala usadlosť s pozemkami speňažiť, už aj vzhľadom na vývoj situácie vo svetovej vojne. Napriek snahe, nenašla nikoho, kto by majer vykúpil v celosti. Blížil sa záver vojny a šírla zvesti o budúcom delení monarchie z vzniku novej republiky, ktorí mali tvoriť národy Čechov a Slovákov. To by pre slovenský národ znamenalo koniec poroby a národnostného útlaku. Ten v posledných rokoch silnel aj v takých vzdialených oblastiach ako boli Kysuce. Deti sa museli v škole učiť a rozprávať len po maďarsky, dokonca aj cez prestávky niektorí učitelia striehli na dodržiavanie jazykových príkazov a za ich porušovanie deti aj fyzicky trestali. Ako rozprával môj otec, vtedy ešte žiak turzovskej školy, ušlo sa im neraz aj zopár zaúch či kopanec do zadku.

Príšiel rok 1917 a banka stále nemala kupca na violínsky majer, ktorého sa chcela čo najskôr zbaviť. Začalo sa diskutovať o rozdelení majera a jeho následným čiastkovým odpredajom aj za cenu splátkových kalendárov. Zástancov návrhu boli v vtedajších turzovských farár **Ignác Diera**, údajne jeden z účastinárov banky, v turzovskom kostole sa prihovrilo farníkom, ktorých ťažký

život na kamenitých poličkách tu spoznal počas svojho pôsobenia. Navrhol prípadným záujemcom navštíviť violínsky majer a dal im nádej získať tam časť pôdy, a tým aj lepší život pre seba a svoje rodiny. Jeho príhovor Turzovčanov zaujal a za asistencie ďalších úradníkov z Ludovej banky a dobrovoľníkov, zorganizovali deputáciu, ktorá sa vybrala na obhliadku ponúkaných nehnuteľností. Po návrate z Violína sa o návrhu v celej Turzovke i okolí živo hovorilo. Tí, ktorí sa rozhodli odstáť, za lepšími podmienkami ponúkali svojim príbuzným či spoluobčanom na predaj svoje drobné polička, podiely v lese a iné hodnotnejšie majetky aby si zabezpečili hotovosť na prvé splátky banky.

Príšla jar 1917 a s ňou i sťahovanie ôsmich desiatok rodín Turzovčanov na majer do Violína. Za účasti úradníkov Ludovej banky bolo zmemeračmi vymieraných a odpredaných po 2 - 5 ha pôdy podľa toho, ktorá rodina si koľko mohla dovoliť kúpiť. Väčšine presídleným banka poskytla úver - hypotéku so splatnosťou na 20 rokov. Rodiny sa dočasne uchýlili do priestorov majera. Majetnejší osadníci kúriku, chudobnejší našli útočisko v sýpkach, stajniach, stodolách ba dokonca aj v provizórnych šopách. Všetci sa pustili do práce na budovaní nových domovov a do prác na poliach, ved ich bolo treba na jar obrobiť, aby priniesli obživu. Noví osadníci si nemohli dovoliť kúpiť tehly na cely dom, a tak si ich vyrábali miesením blata, pliev alebo sečky (posekaná slama). Sušili ich na slnku a zamurovávali do stavieb, v ktorých boli z pálených tehál zväčša len nosné rohové časti. Pracovitost mali Kysučania odjakživa v krvi, a tak sa v okolí majera začala rýchlo črtať nová, široko - ďaleko rýzra slovenská, osada.

Rodiny mali so sebou aj početné potomstvo, ale otázku školy vtedy ešte neriešili. Dochádzka nebola povinná, ale našlo sa niekoľko detí, ktoré rodičia do školy vyslali. Jedinou možnosťou bola maďarská

škola v obci Megyercs (Čalovec). Bola vzdialená od osady 3 kilometre – to však pre deti z kysuckých vrchov nebol žiadny problém. Slovenská škola mohla vzniknúť až po skončení vojny v prvej ČSR a zriadili si ju Kysučania sami priamo v osade Violín. Prenajali si v kúrii jednu miestnosť, učiteľom bol miestny občan **Jozef Kubošek**. Učil tri predmety – čítanie, písanie a počty a vo voľnom čase sa zaoberal opravou hodín a budíkov. Rodičia ho za výučbu platili podľa výšky majetku a počtu detí. Úradné školské knihy ani osnovy v tom čase vedené neboli. Takéto vyučovanie trvalo na Violíne asi 2-3 roky. V roku 1921 bola v osade zriadená štátna ľudová škola, na ktorú bola menovaná **Amália Kramárová** a na škole pôsobila do roku 1938. Vzhľadom na neustále zvyšovanie počtu detí bolo potrebné zriadiť aj druhú triedu, preto v roku 1926 Ústredie Slovenskej ligy v Bratislave spolu so zborom Slovenskej ligy z osady Violín začalo so stavbou **typovej školskej budovy**. Osadníci zakúpili pre stavbu školy pozemok o výmere 1,06 ha aj pre potreby školskej záhrady. Zaviazali sa vykonať všetky manuálne práce spojené s výstavbou, zabezpečením a dopravou materiálu na stavbu. Investorom bolo Ústredie Slovenskej ligy v Bratislave, školu vybavili nábytkom a potrebným zariadením. Budova novej školy pozostávala z dvoch tried, kabinetu, učiteľského bytu a manzardy pre ďalšieho učiteľa. Dokončili ju v roku 1928, kedy sa začalo v nej aj vyučovať. Materská obec Megyercs (Čalovec) „prispela“ na novú školu sumou 50,- Kč. (!) Počty žiakov naďalej stúpali, a to aj vďaka osídľovaniu okolitých usadlostí Slováckmi z iných oblastí (Čierny Chrbát, Kráľka). Škola sa rozšírila na 3 - triednu, priestor sa našiel v zrušenom kabinete. Riaditeľom bol menovaný **Ján Olejčák**, učiteľkami **Amália Kramárová** a **Alžbeta Nagyová**. V tomto zložení pôsobila škola až do okupácie roku 1938.

(pokračovanie)

BUDUJEME FOTOGALÉRIU „TURZOVČANIA VO SVETE“

Už niekoľko mesiacov budujeme na internete fotogalériu, ktorá má dokumentovať, kde všade sa v priebehu roka dostal plagát 5. SST. Musíme, žiaľ, konštatovať, že skutočnosť, čo do množstva doručených snímok, ďaleko zaostáva za našimi predstavami a pôvodný záměr pripraviť z nich výstavu SVET V TURZOVKE je ohrozený. Znova sa preto obracáme na Turzovčanov, ktorí vycestujú do sveta či už za prácou, dovolenkou, na návštevu a pod., aby si na našej webovej stránke prečítali stanovené podmienky a neopomenuli nám zaslať svoju fotografiu. Nemusia to byť iba Turzovčania - budeme radi, keď pošlú fotografie všetci, ktorí s nami sympatizujú. Stanú sa tak účastníkmi 5. Svetového stretnutia Turzovčanov, čo im potvrdíme vydaným certifikátom.

BLAHOŽELÁME

V tomto mesiaci oslavia životné jubileá a polokruhé narodeniny členovia Spolku

ŠTEFAN STUHLÍK,
Turzovka

IVAN GAJDIČIAR ml.,
Turzovka

MUDr. JOZEF MOZOLÍK,
Poprad

ŠTEFÁNIA PISTOVČÁKOVÁ,
Dlhá nad Kysucou

KRYSTYNA DLHOPOLČEKOVÁ,
Turzovka

MSc. JURAJ DLHOPOLČEK, Bratislava

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.,
Turzovka

Želáme im všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalších rokoch života veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

PRIPOMENULI SME SI

V utorok 1.4.2014 uplynulo 165 rokov od času, čo v Čadci zomrel kňaz, dekan, správca fary a prekladateľ **FRANTIŠEK XAVER DANIŠ**. Narodil sa 24.10.1796 v Banskej Štiavnici, pochádzal z baníckej rodiny. Gymnázium vstúpil do svojho rodisku, filozofiu a teológiu v Nitre. Za kňaza bol vysvätený v r. 1819. Pôsobil ako vychovávateľ, od 1820 bol protokolom Biskupského úradu v Nitre, potom kaplánom vo Veľkom Rovnom, od r. 1825 farárom v Zákopčí. **Od roku 1883 do roku 1840 bol dekanom a farárom v Turzovke** a od r. 1840 až do svojej smrti v Čadci. Do bernolákovčiny preložil kázne vietského kanonika J. M. Leonharda: *Kázne nedeľné a sviatčné na celi rok 1 - 5*.

Aktuálne informácie o činnosti nášho Spolku
nájdete na webových stránkach
www.spolokpriatelovturzovky.sk

Škola vo Violíne r. 1940

Torzo budovy r. 2006

POTEŠILO NÁS

- člen Spolku Doc. PhDr. Ludovit Lupták, CSC z Bratislavy obohatil náš archív o vlastnú prácu KUTUZOV - POCHOD PO SLOVENSKU, ktorá vyšla vo vydavateľstve Helios v Bratislave 2013. V bohato ilustrovanej publikácii je na str.20 spomenutý aj pamätný prechod ruského cára Alexandra I. a jeho gardy po bitke u Slavkova cestou do Poľska cez chotár Turzovky 8. decembra roku 1805. Túto udalosť popisujeme aj monografií TURZOVKA krížom - krážom (2010) na str.397 ako najkuriózniju návštevu obce, ktorú nikto nečakal a preto ani neprivilal...
- že v pondelok 24.3.2014 sa v zasadačke MsÚ v

Turzovke stretli organizátori a spoluorganizátori TURZOVSKÉHO LETA 2014,43. BESKYDSKÝCH SLÁVNOSTÍ a 5. SVETOVÉHO STRETNUTIA TURZOVČANOV, aby spoločne posúdili predložený návrh programu týchto podujatí. Po vzájomnej diskusii a dohovore bol program ešte doplnený o špecifické akcie spojené s očakávanou veľkou účasťou rodákov. Bolo rozhodnuté, že definitívna programová uzávierka bude k tohtoročnej Veľkej noci.

- že v utorok 25. marca 2014 navštívil Turzovku prezident Slovenskej republiky **IVAN GAŠPAROVIČ**, kde sa stretol s vedením mesta, poslancami MsZ, riaditeľmi mestských príspevkových a

rozpočtových organizácií, predstaviteľmi spolkov, verejných inštitúcií a podnikateľmi. Po diskusii o celospoločenskom dianí, problémoch v samosprávach miest a obcí vyjadril podporu úsiliu samosprávy pri vysporiadaní železničných pozemkov pod miestnymi komunikáciami, ktoré sú strategickými z hľadiska ďalšieho rozvoja mesta, dopravnej obslužnosti a územného plánu. Prezident republiky ako hlava štátu a čestný občan Turzovky prevzal záštitu nad 5. Svetovým stretnutím Turzovčanov a ich potomkov a v závere svojho pobytu navštívil ešte prevádzku nášho partnera a sponzora, spoločnosť I - TRAN v Turzovke.